

ALEXANDRE MESSER

ur. 1938; Grabowiec

Miejsce i czas wydarzeń	Ząbkowice Śląskie, stalinizm
Słowa kluczowe	projekt W poszukiwaniu Lubliniaków, projekt W poszukiwaniu Lubliniaków. Francja 2011, rodzina i dom rodzinny, dzieciństwo, życie codzienne, życie religijne, Żydzi, szabat

Stosunek do religii w domu rodzinnym

Zwyczajów żydowskich nie utrzymywaliśmy w rodzinie. Moi rodzice mieli świadomość żydostwa. Ojciec był bardzo przywiązany do języka jidysz i był bardzo zadowolony, kiedy się tego języka uczyłem. I on miał dużo książek w języku jidysz. Ale dla niego to żydostwo było żydostwem świeckim. Ze strony religijnej nie, nic... Nigdy żadnych obrzędów, nie innych... Raz pamiętam, że miałem takiego kuzyna, on mieszkał w Bielawie. Później on wyjechał do Izraela. I on przed wojną był był Poalej Cijon, lewica. I on ożenił się z kobietą, która pochodziła z rodziny religijnej i jej rodzice mieszkali z nimi. Pamiętam, że raz byliśmy zaproszeni na seder, na Pesach. I to pamiętam ten seder po prostu dlatego, że było bardzo ciemno, zamknięto wszystkie okna, wszystkie okiennice. Tak, żeby nikt nie wiedział, co tu się dzieje, żeby sąsiedzi nie widzieli, że tutaj jest seder. I to pamiętam. Nie pamiętam, jak to wszystko poszło, ale pamiętam, że było bardzo ciemno.

W piątek wieczorem nie było u nas szabatowej kolacji. Nie uczyłem się religii żydowskiej. Wszystko było świeckie. Do 48 roku były jeszcze w tych Ząbkowicach organizacje religijne i oni próbowali nas przyciągnąć do siebie. Tak że wiedziałem, że to istniało, ale dla mnie to wszystko było zupełnie obce. Miałem takiego przyjaciela, z którym bardzo często bawiłem się, już nawet nie pamiętam, jak on się nazywał, ale jego rodzice byli religijni. Tak że wiem, że u nich w piątek wieczorem, w piątek po południu, gdzieś mniej więcej w środku popołudnia trzeba było, żebym wracał do domu, bo oni się przygotowali na szabas. Wiem, że oni mieli sklep spożywczy, który był zamknięty oczywiście w sobotę.

Data i miejsce nagrania	2011-04-11, Paryż
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski, Agnieszka Zachariewicz
Transkrypcja	Marta Tylus
Redakcja	Maria Radek
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"